

Optimal höstraps med maximal skörd

Perfekt bestånd. 4-5 centimeter mellan plantorna ger ett perfekt bestånd. Få plantor konkurreras ut.

Precisionssädd med radrensning är viktigt för att nå hög skörd och lönsamhet i höstraps. Det menar Claes Jönsson, lantbrukare utanför Lund som både gasar och bromsar för att få ut mesta möjliga av en gröda med hög potential.

Av Hans Jönsson, *Svensk Frötidning*

Claes Jönsson i Stävie utanför Lund är en engagerad profil med stort engagemang och många järn i elden. Men när brinnande intresse övergår till stor passion, det är då det händer riktigt stora saker. Passionsligan toppas tveklöst av hustrun Lill. Ett förståndigt val! Utan bästa backup utträttas inga stordåd – det vet envar som spänner bågen. Passionsligan har dock en god tvåa och trea: lantbruksmaskiner och höstraps. Tillsammans fyller de en stor del av Claes Jönssons tillvaro.

Nu befinner vi oss i Svensk Frötidning så det blir till att koncentrera sig på trean. Det ska handla om höstraps och hur man odlar den intensivt och miljömedvetet för både hög skörd och bästa ekonomi.

Egen kategori

Vi vill gärna kategorisera vår värld. Ekologiskt, konventionellt, minibe- arbetning, direktsädd eller programmerad odling. Begreppen är många. Att trycka in Claes Jönssons odling i något av facken – det är omöjligt. Han kör sitt eget race, grundat på 50 års erfarenhet i ämnet!

– Jag har alltid tyckt om att odla raps, utbrister Claes.

Och känslorna är besvarade. Genomsnittsskörden de senaste fem åren ligger på 4,3 ton per hektar vilket är 40 procent över riksgenomsnittet. Toppnoteringen nåddes i fjol med 5,3 ton per hektar. Man kan lätt förledas att tro att det är maximal satsning som gäller – allt för högsta skörd. Men så är det inte. Det är både gas och broms på ett välavvägt sätt.

– Den största aha-upplevelsen jag fått av odlingen är effekten av radrensningen, menar Claes och fortsätter: det är lika kul varje år att se hur grödan formligen spritter till liv några dagar efter att vi kört med hackan!

De flesta av oss känner igen det från "Växtodlingens grunder del I", men få praktiserar det...

Radodling sedan 1990

De senaste 15 åren har Claes radsått höstrapsen.

– Teridox var aggressivt och Butisan dyrt. Och så hade vi kemikalidebatten som var het i början på 1990-talet. Den gemensamma nämnaren för lösningen på dessa problem, det var radsädd, berättar Claes.

Han har under åren förfinat metoden genom aktiva jämförelser och tester på fältet. Intresset för försök och maskinutveckling i alla de former är stort. Till i fjol var det betsmaskin modell Monocentra som gällde. Inköpt 1984 har den fram till idag trofast satt fröna på plats i 23 säsonger. Bakpå maskinen monterade Claes en bandspruta för att möjliggöra sädd och ogräsbekämpning i ett moment. Men i fjol dök en värdig uppföljare upp i form av Edenhalls precisionssåmaskin Advancer (se nästa artikel).

– Nu behöver jag inte harva före sådden, säger Claes.

En noggrann plöjning och tilt-packning räcker som förberedelse för sädd. Sen sköter Advancern resten. Frö och utsäde placeras noggrant på plats. Placera är faktiskt rätta ordet. Tack vare hybridso- rternas vitalitet och höga tusenkornvikt kan utsädesmängden sänkas till 2,6 kilo per hektar. Det blir 42 frö per kvadratmeter eller ett frö var femte centimeter. Men i princip varenda frö kommer upp och på våren räcker det med cirka 25-30 plantor per kvadratmeter för full skörd.

Gas och broms

På tekniksidan är det således full gas medan bromsen ligger på för ut-

Claes Jönsson

KÄND FRÅN...

modelluppdrag tillsammans med hunden Gina. Hos Fords återförsäljare kunde man beskåda dem på en pappfigur med reklam för Fords olja med devisen "Öka din livslängd! Ford originalolja".

OCKSÅ KÄND FRÅN...

uppdrag som ordförande för Landsföreningen Sveriges Maskinstationer samt Föreningen Skånes Maskinstationer.

ODLAR...

gården Stävie 17, nordväst om Lund. Totalt odlas 165 hektar. Claes är sjätte generationen på gården.

DRIVER...

maskinstation sedan 1958.

BESKRIVER SIG SJÄLV SOM...

"En vanlig enkel bonde som har lite idéer."

FRÄMSTA PASSION...

hustrun Lill. Sköter markservice och hanterar allehanda maskiner och moment i lantbruket. Rycker in när och där det behövs. Ovärderlig i det dagliga arbetet.

MINNS...

"1958 köpte jag en 4-fots tröska med tank. Jag blev galenförklarad men så kom det en regnig höst. Jag samlade skörden i tanken medan andra fick kasa runt sädsäckarna på fältet. Så pratades det inte mer om det."

REFLEKTION...

"I dag kostar en tröska 300 gånger mer än den gjorde 1958. Inte har spannmålspriset ökat i motsvarande grad."

sädesmängden. Även ogräsen bekämpas med bromsen lätt tilltryckt. Tack vare precisionssåddens jämnhet och snabba uppkomst konkurrerar grödan mycket bra med ogräsen. Bandsprutning med Butisan och radrensning höst och vår ger full ogräseffekt. Framöver behövs sannolikt inte bandsprutningen. Radrensning räcker.

Kvävegödslingen på hösten kan hållas nere tack vare radmyllning. Även för rapsbaggebekämpningen på våren gäller återhållsamhet och lätt broms. Låg dos mycket tidigt är bästa strategin enligt Claes Jönsson. När vi kommer till höstrapsens lede fi – skadesvamparna - är det däremot full gas som gäller. Den höga skördenivån gör att svambekämpningen blir lönsam även vid små angrepp. □

Skördehöjaren. Radhackning är undergörande för Claes Jönssons raps. Ogräsen höljs med jord och rapsrötterna får luft.

Claes Jönsson, Stävie utanför Lund, med en enormt kraftig höstrapsplanta med 11 blad den 7 oktober 2005. Tack vare bra odlingsteknik, gynnsamma betingelser och inte minst tunn sådd, har inte plantans rothals sträckt på sig. Förutsättningarna för övervintring och god skörd kan inte bli bättre.

Claes Jönssons odlingsrecept för hög skörd och lönsamhet i höstraps

Växtföljd

5-årig växtföljd med korn, vårvete eller konservärter som förfrukter till höstraps.

Förfruktsrester

Om det ligger mycket halm kvar efter till exempel korn eller höstvete ska halmen jämnas ut med en tallriksplög. Annars plöjer man direkt.

Förberedelse

Ställ tröskan så exakt som möjligt för att minimera spillsäd. Plöj fältet noggrant med tiltpackare. Om det är torrt välta, helst med Crosskill. Vid behov harva fältet före sådd.

Sådd

Radsådd! Från och med hösten 2005 med Edenhall Advancer. Fungerar bra direkt i plöjningen (men kan kräva en förberedande harvning). Tidigare användes en Monocentra precisionssåmaskin.

Utsäde

Hybridsort. Disco ger bäst skörd samt har jämnast fröstorlek – viktigt när man sår mycket tunt. Utsädesmängd 42 frö per kvadratmeter, det vill säga

cirka 5 centimeter mellan fröna! Med Disco i sålådorna blir det cirka 2,6 kilo per hektar.

Växtnäring

Tack vare radmyllningen kan kvävegivan på hösten hållas låg, 30 kilo kväve per hektar efter korn. Rapsen utvecklas då lika fint som efter konservärter. Rapsen ska ha rikligt med kalium. Vårkvävet ska delas. En tidig giva i början av mars är mycket viktig för att få igång rapsen. Andragivan läggs kring 10 april. Även när förstagivan blir sen ska kvävet delas fast då blir intervallet mellan givorna kortare. Sista kvävegivan får inte komma för sent

Ogräsbekämpning

Precisionssådden ger snabb och jämn uppkomst och behovet av ogräsbekämpning är litet. Huvudalternativ har varit bandsprutning med Butisan direkt i samband med sådd. Mängd 40 procent jämfört med bredsprutning. Den kemiska bekämpningen kompletteras med radrensning (18 rader) en gång höst och vår. Jämförelser har visat

att bandsprutningen kan slopas. Hösten 2007 gäller till stor del endast radrensning.

Rapsbaggar

Kör gärna en mycket liten dos pyretroid tidigt strax innan lägsta bekämpningströskeln uppnås. Håller i princip alltid. Kommer rapsbaggarna sent söker de sig till blommorna.

Svampbekämpning

Kör alltid med Rovral i full blom (även Amistar kan gå bra). Det är viktigt att det verkligen är full blom. Tack vare den i grunden höga skördenivån krävs endast cirka 2 dt/ha skördeökning för en lönsam behandling.

Tröskning

Direkttröskning sedan 1990, med sidokniv, förlängt skärbord eller Power Flow.

Avkastning

Femårsmedeltalet ligger på över 43 dt/ha. Toppnotering på ett enskilt fält är 53 dt/ha. 2005 blev genomsnittsskörden på hela arealen 48 dt/ha.